

УДК 378.1(498)

Л.В. КОРОЛЬОВА,

аспірант кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В РУМУНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У статті висвітлюються процес становлення, розвитку, проблемні питання та позитивний досвід системи вищої педагогічної освіти Румунської Республіки в напрямку професійної підготовки викладачів іноземної мови з часів заснування до сучасності. Описано основні етапи становлення та розвитку румунської вищої освіти. Автор представляє сутність євроінтеграційних процесів вищої освіти Румунської Республіки.

Ключові слова: вища педагогічна освіта, підготовка вчителів, педагогічні кадри, система вищої освіти.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли стрімко розвиваються культурологічні зв'язки між країнами Європи, функціонує Єдиний простір вищої освіти (ЄПВО) зростає значення володіння іноземними мовами, змінюється мотивація та ціннісні орієнтири вищої освіти. Згідно з вимогами ЄПВО вивчення розвитку вищої освіти в європейських країнах є актуальним. Комітет Ради Європи з 2009 року проводить політику на вироблення узгодженої спільної структури та розвитку мультимовної культури країн Європи [5].

Сучасне суспільство неможна уявити без знання іноземних мов, тому що вони є на даному етапі розвитку людства засобом особистої, професійної та академічної комунікації, засобом встановлення і міжнародних та культурних взаємовідносин, розвитку взаєморозуміння і толерантності. Тому Європейська Рада пріоритетним завданням ставить впровадження багатомовності серед громадян Європи і акцентує увагу на необхідності адекватної якісної підготовки викладачів іноземних мов для всіх рівнів освіти. В своїх рекомендаціях вона (Рада Європи) наполягає на осучасненні і модернізації навчання викладачів іноземної мови.

Актуальність дослідження. Останнім часом дослідження багатьох науковців (І. Білецької, В. Гаманюк, Р. Гришковой, Л. Гульпи, О. Кузнецової, В. Махінова, М. Пархомчук, М. Тадеєвої) спрямовані на вивчення різних аспектів іншомовної освіти, яке є предметом уваги. Зокрема педагогічні і методичні аспекти підготовки викладачів іноземної мови у зарубіжних країнах розглядали у своїх наукових працях І. Білецька, В. Гаманюк, Т. Десятова, О. Кузнецова, М. Тадеєва та ін.

Особливий інтерес для теорії і практики зарубіжного освітнього процесу становлять праці багатьох провідних науковців (Г. Алексевич, І. Білецької, О. Олексюка, Г. Єгорова, В. Гаманюк, О. Ковязіної, Л. Латун, Р. Гришковой, Л. Гульпи., О. Рибак, О. Глузмана, Л. Пуховської, В. Вдовенко, В. Семілетко, О. Максименко, Т. Кристопчук, С. Сапожникова та ін.). Проблеми історії, філософії і теорії вищої педагогічної освіти в Україні і за кордоном висвітлювалися у працях І. Зязюна, В. Лугового, В. Майбороди, В. Кременя, В. Шадрікова, І. Яковлева, М. Ярмаченко, Т. Кристопчук, Б. Вульфсона, М. Нікандрова, Л. Пуховської, Т. Яркіної, Т. Кошманової, С. Сапожникова та ін.

Натомість швидкоплинність глобалізаційних процесів та євроінтеграційна спрямованість України вимагають поглибленого вивчення зарубіжного досвіду та новітніх тенденцій з метою ефективного впровадження їх в освітній процес, зокрема в процес підготовки викладачів іноземної мови в Україні.

Для даного дослідження важливого значення набуває позитивний досвід вищої освіти Румунської республіки, яка досягла певних успіхів в цьому напрямку.

Формулювання мети. Метою статті є висвітлення етапів розвитку вищої освіти в історичній ретроспективі, вивчення та аналіз позитивного досвіду Румунії в галузі професійної підготовки викладачів іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія вищої освіти Румунської Республіки в галузі підготовки викладачів іноземної мови – це невід’ємна частина історії становлення румунської системи освіти взагалі.

Під час першого середньовічного періоду, який закінчився приблизно на початку 20 років XVII століття, освіта користувалася невеликим інтересом з боку правителів Румунії. Привілеї на здобуття освіти мало обмежене коло елітної верхівки правителів, бояр і духовних осіб. У цей період переважна кількість румунського населення була практично неписьменною.

Освіта у середні століття не мала особливого поширення. Однак вже у XIV ст. з’явилися перші сільські школи. Вони пропонували переважно релігійну освіту і деякі поняття елементарного природничо-наукової освіти (читання, письмо, основи арифметичної грамоти, деякі мови, географію і т. д.), а в основному то була просто грамота і церковні співи. Мовою навчання у цих установах були грецька і слов’янська в Румунії та Молдові і латинська – у Трансильванії [3]. Були також навчальні установи і більш високого порядку, такі як Слов’янська школа при церкві Св. Миколи в Шкейському передмісті Брашова, яка згодом стала першою школою, у якій викладання предметів велось румунською мовою. При монастирях і церквах у Фелеаке, Прислопе, Дялу, Нямце, в Бухаресті при церкві Св. Георгія, Сучаві, Яссах школи були з викладанням слов’янською. Там готували вчителів, дяків і священників [4, с. 288–289].

Реформація початку XVI ст. дала потужний поштовх розвитку освіти. Трансильванський вчений Йоханнес Хонтерус (1498–1549) заснував у Брашові гуманітарний ліцей, а пізніше подібні навчальні заклади з’явилися у Сібіу, Сігішоарі, Клужі, Бистрице, Алба-Юлії Тиргу-Муреше і Ораде. Протягом недовгого часу діяли вищі школи в Сібіу (Studium generale, 1525 р.) і в Котнар (1563 р., при Деспоте Воде, з викладачами з Німеччини). У 1579–1581 рр. було створено католицький університет в Алба-Юлії за підтримки польських та італійських єзуїтів Іштван Баторі. Там було відкрито теологічний, філософський і юридичний факультети [8, с. 289].

Наприкінці XVI ст. згадуються заклади, які готували майстрів з інкрустації сріблом книг, ікон, катапетасми або музичні школи, де навчали співу та гри на музичних інструментах, тобто це були перші навчальні заклади професійної освіти [4, р. 10].

Справжніми просвітителями того часу були правителі румунських земель. Історичні дослідження показали, що перші румунські правителі і князі Марамуреша говорили та писали слов’янською мовою [4, с. 11–12].

Під час правління молдовського господаря Василя Лупу (1634–1654) у 1640 році у Яссах за сприяння Київського митрополита Петра Могили було відкрито Слов’яно-греко-латинську Василівську колегію з викладанням латинською мовою.

Через 6 років господар Валахії Матей Басараб (1632–1654) за тим же зразком у 1646 р. заснував у Тирговіште Schola Graeca et Latina, де навчання проводилося грецькою та латинською. Учні навчалися там п’ять курсів.

У 1680 р. господар Валахії Шербан Кантакузіно (1678–1688) заснував у Бухаресті колегію, яку у 1694 році Костянтин Бринковяну (1688–1714) перетворив на Академію св. Сави, де навчання було можливим тільки грецькою мовою. Ця академія стала відомою не тільки в Валахії, але також на Балканах і православному Сході.

У Молдові традицію створення колегій продовжив Господар Модавського князівства Антіох Кантемир, який відновив у 1707 році роботу господарської академії в Яссах.

На той час багато молоді боярського роду навчалася за кордоном. У Константинопольських школах та університетах Венеції і Рима, Києва та Львова, Оксфорді, Парижі і Відня. Ініціатором навчання зарубіжної освіти був господар Костянтин Бринковяну. Таким чином, в румунських князівствах стали з’являтися європейські ідеї.

Ще у XIV віці за правління саксів у Трансильванії стали відкриватися початкові школи, і на початку XVI століття така школа була майже у кожному поселенні. У 1541 році було створено першу загальноосвітню школу, а у 1722 році було введено обов’язкову освіту [3].

У Трансильванії, відповідно до австрійських правил навчання проходило в основному німецькою або латинською мовами, але швидко розповсюджувалися ідеї Яна Амоса Коменського, який пропагував навчання дітей рідною мовою. Суспільний лад середньовіччя дійшов до XIX століття, тому загальна грамотність була досить низькою у всіх провінціях Румунії. Освіта була або релігійною або за робітничою професією.

Революція Тюдора Владіміреську 1821 року, зумовила початок формування сучасної Румунської держави, що призвело до ініціювання будівництва системи освіти, процесу, який впроваджувався протягом усього дев'ятнадцятого століття. Таким чином, виникли різні типи навчальних закладів (початкові школи, середні школи, коледжі, пансіони, університети і т. д.). Освіта в цей період була досить «елітарною».

Кінець XIX – початок XX століття – це період, який був відзначений організацією освіти на територіях, що надалі повинні були стати великою Румунією. У 1786 році у Сібіу була створена Школа богослов'я. З 1844 році вона була приєднана до Академії права, яка проіснувала майже до 1867 року, коли Трансильванія увійшла до складу Австро-Угорської імперії.

Після приходу влади Угорщини (як частини Австро-Угорської Імперії) більшість німецьких і російських шкіл були закриті, угорська стала основною мовою, і більшість румунських культурних організацій були закриті. Протягом 1870-х і 1880-х років з великими зусиллями відкривалися національні навчальні заклади, у більшості випадків приватні (і тільки при підтримці культурних груп румунів, таких як ASTRA).

У Валахії та Молдові освіта була більш доступною, особливо у містах, і часто надавалася при церквах та монастирях. Розвиток системи безперервної освіти проявився в організації перших курсів вищої освіти російською мовою. Так у 1813 році історик Георгі Асаки відкрив у Яссах першу школу інженерів *hotarnici*, а з 1818 по 1822 роки дві академії у Бухаресті та Яссах були реорганізовані у Коледж Святого Сави. Навчання там стали впроваджувати румунською мовою.

Згодом ці установи повинні були скласти основу створення перших двох сучасних університетів в Румунії – Університет в Яссах (1860) і Університет в Бухаресті (1864).

У 1864 році господар об'єднаних Принципатів Олександрю Йоан Куза (1820–1873) приймає Закон про народну освіту (листопад, 1864), який ввів обов'язкову і безкоштовну початкову освіту [6, р. 173]

Під час Першої світової війни (1914–1918 рр.) розвиток системи освіти досяг високого рівня завдяки інтеграції значного числа населення в організовану форму навчання для всіх громадян Румунії.

Після Другої світової війни період з 1948 по 1990 роки можна умовно поділити на три основних етапи відповідно до трьох освітніх реформ:

- 1948–1972 – перший етап. Реформа 1948–1949 роки була розпочата указом №. 175 від 3 серпня 1948 року. У результаті система ліберальної освіти в школах Румунії була замінена системою радянського типу, базованою на ідеології, яка була під постійним контролем Комуністичної партії Румунії за підтримки Радянського Союзу;
- 1958–1972 – другий етап. Реформа 1958 року зробила більш ліберальними декілька складових системи освіти, але ідеологічна лінія все ж таки зберігалася;
- 1972–1989 – третій етап. Реформа 1972 року, яка була затверджена після візиту Ніколае Чаушеску до Китаю та Північної Кореї, зробила вивчення іноземних мов обмеженим, а навчання за межами Румунії майже неможливим, вищу освіту було зорієнтовано на її технічний аспект.

Після революції 1989 року система освіти Румунської Республіки перебувала у довгому процесі реорганізації, який включав в себе, по-перше, декомунізацію; по-друге, відмову від політичної ідеології; по-третє, разом із державними закладами вищої освіти стали з'являтися приватні. У 1989 р. модель підготовки педагогічних кадрів базувалася на навчальному плані, який передбачав навчання студентів протягом чотирьох років. У той ж рік було ухвалено введення проміжного етапу між університетським навчанням (отримання диплому) і докторантурою. Університетські курси магістратури тривали один-два роки і були невід'ємною складовою вищої освіти країни на той час.

У 1997 році Румунія стала учасником Болонського процесу, підписавши Лісабонську конвенцію про взаємне визнання європейськими країнами академічних кваліфікацій.

Протягом 1998–1999 рр. було впроваджено державну децентралізовану систему визнання залікових одиниць на добровільній основі, сумісну з ECTS: один семестр був еквівалентним 30 заліковим одиницям.

Реформа вищої освіти 2002 року зумовила розробку нових законодавчих актів, державних освітніх програм та стандартів, які підтримують такі міжнародні організації, як ЮНЕСКО і його спеціальний підрозділ – Європейський центр з вищої освіти (CEPES).

У 2004 році у Румунії налічувалося 4,4 млн населення, з них 650000 було у дитячих садках, 3,11 млн (14% населення) – в установах початкової та середньої освіти та 650.000 (3% населення) – вищих навчальних закладах (університетах), загальний рівень неграмотності знизився порівняно з попередніми роками, що було показником ефективності реформ [5].

З 2011 року організація освіти у країні регламентується прийнятим Міністерством освіти, досліджень та інновацій «Законом Національної Освіти» № 1/2011 [2]. Відповідно до закону кожний рівень має свою власну форму організації, вища освіта інтегрується у ЄПВО і надає по закінченні вищого навчального закладу дипломи бакалавра, магістра, кандидата наук та доктора наук [1, с. 390].

За останні десять років система вищої педагогічної освіти Румунії відкрила можливість для мобільності студентів як внутрішньодержавної, так і за її межами. Це зумовлено участю університетів Румунії, зокрема тих, що навчають майбутніх викладачів іноземних мов, у програмах Європейського Союзу з обміну студентами (Erasmus, Erasmus Mundus, Erasmus / CEERUS тощо).

Висновки. Таким чином, проаналізувавши історичний аспект розвитку і реформування системи вищої освіти Румунії, можна констатувати певний вплив соціально-політичної ситуації країни на становлення системи підготовки викладачів іноземної мови. Необхідно також зазначити, що важливішою віхою сучасних досягнень у сфері вищої освіти став період кінця ХХ та початку ХХІ ст. Сьогодні система вищої освіти Румунської Республіки налічує 29 державних вишів та 20 приватних, з них 6 вишів є педагогічними: Університет Бухареста, Університет «Овідіус», Університет Олександру Іоана Куза, Університет Плоешті, Приватний університет ім. Василя Голдиша [1, с. 56]. Викладачів іноземної мови готують Університет Бухареста, Університет Олександру Іоана Куза, які увійшли до рейтингу університетів світу Times 2017 [9], Університет Спіру Харет та Християнський університет Димитрія Кантеміра. Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що проблема удосконалення змісту професійної підготовки викладачів іноземних мов в університетах Румунської Республіки потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Сапожников С.В. Вища педагогічна освіта в країнах Чорноморського регіону: історія і сучасність: монографія / С.В. Сапожников. – Дніпропетровськ : Інновація, 2013. – 480 с.
2. Закон Національної освіти №1/2011 [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу <http://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>
3. Enciclopedia Romaniei, D. Gusti, Volumele I - IV, BUCURESTI, 1938, 1943 [Electronic resource]. – Available at: <http://www.anticariat-unu.ro/enciclopedia-romaniei-d-gusti-volumele-i-iv-bucuresti-1938-1943-p9775>
4. Iorga, Istoria învățământului românesc, [Electronic resource] – 1906. – [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/94/Nicolae_Iorga_-_Contribu%C8%9Bii_la_istoria_%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntului_%C3%AEn_%C8%9Bar%C4%83_%C8%99i_%C3%AEn_str%C4%83in%C4%83tate_-__\(1780-1830\).pdf](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/94/Nicolae_Iorga_-_Contribu%C8%9Bii_la_istoria_%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntului_%C3%AEn_%C8%9Bar%C4%83_%C8%99i_%C3%AEn_str%C4%83in%C4%83tate_-__(1780-1830).pdf)
5. Policy Recommendations for the Promotion of Multilingualism in the European Union [Electronic resource]. – 2011. – Available at: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/information/documents/report-civil-society_en.pdf
6. „Romanian Institute of Statistics Yearbook - Chapter 8” [Electronic resource]. – 2008. – Available at: <http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap8.pdf>
7. Vasile Boerescu, Codicele rom?n sau Colectiunea de legile principatelor Unite Rom?ne, [Electronic resource]. – 1873. – Available at: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/Dimitrie_Iarcu_-_Bibliografia_Chronologic%C4%83_Rom%C3%A2n%C4%83_

sau_Catalogu_generalu_de_c%C4%83r%C8%9Bile_rom%C3%A2ne_imprimate_de_la_adoptarea_imprimeriri_dziometate_seco.pdf

8. Поп Иоан-Аурел История Румынии [Электронный ресурс] / Иоан-Аурел Поп, Иоан Болован– 2004. – Режим доступа: http://www.pseudology.org/MID/Rumynia/PopBolovan_IstoriaRumynii2a.pdf

9. Рейтинг университетов мира Times 2017 [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: http://www.itecgroup.ru/info/ratings/times_2017/

References

1. Sapozhnikov, S.V. (2013). *Vyshcha pedahohichna osvita v krainakh Chornomorskoho rehionu : istoriia i suchasnist* [Higher teacher education in the Black Sea region : past and present]. Dnipropetrovsk, Innovatsiia Publ., 480 p. (In Ukrainian).

2. *Zakon Natsionalnoi osvity* (2011). [National Education Law], no. 1/2011. Access mode: <http://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011> (In Ukrainian).

3. Romaniei, D. Gusti (1938-1943). Enciclopedia, BUCURESTI, vol. I-IV. Access mode: <http://www.anticariat-unu.ro/enciclopedia-romaniei-d-gusti-volumele-i-iv-bucuresti-1938-1943-p9775>

4. Iorga, Istoria învățământului românesc (1906). Access mode: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/94/Nicolae_Iorga_-_Contribu%C8%9Bii_la_istoria_%C3%AEenv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntului_%C3%AEen_%C8%9Bar%C4%83_%C8%99i_%C3%AE_nstr%C4%83in%C4%83tate_-_%281780-1830%29.pdf

5. Policy Recommendations for the Promotion of Multilingualism in the European Union (2011). Access mode: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/information/documents/report-civil-society_en.pdf

6. „Romanian Institute of Statistics Yearbook – Chapter 8” (2008). Access mode: <http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap8.pdf>

7. Vasile Boerescu, Codicele rom?n sau Colectiune de legile principatelor Unite Rom?ne (1873). Access mode: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/Dimitrie_larcu_-_Bibliografia_Chronologic%C4%83_Rom%C3%A2n%C4%83_sau_Catalogu_generalu_de_c%C4%83r%C8%9Bile_rom%C3%A2ne_imprimate_de_la_adoptarea_imprimeriri,_dziometate_seco.pdf

8. Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan (2004). *Istoriia Rumynii* [History of Romania]. Access mode: http://www.pseudology.org/MID/Rumynia/PopBolovan_IstoriaRumynii2a.pdf (In Russian).

9. *Rejting universitetov mira Times 2017* (2017) [Rating of Universities of the World Times 2017]. Access mode: http://www.itecgroup.ru/info/ratings/times_2017/ (In Russian).

В статье анализируется и освещается процесс становления и развития, проблемные вопросы и позитивный опыт системы высшего педагогического образования Румынской Республики в направлении профессиональной подготовки преподавателей иностранных языков со дня основания и до наших дней. Описаны основные этапы становления и развития румынского высшего образования. Автор представляет сущность евроинтеграционных процессов высшего образования Румынской Республики.

Ключевые слова: высшее педагогическое образование, подготовка учителей, педагогические кадры, система высшего образования.

The article analyzes and makes a presentation of the process of formation, development, problems and prospects of higher pedagogical education of the Republic of Romania in the direction of professional training of foreign language teachers. It describes the main stages of formation and development of the Romanian higher education. The author presents the essence of European integration processes in higher education in Romania.

Key words: higher pedagogical education, teacher training, teaching staff, the system of higher education.

Одержано 14.02.2017.